

RIIGIKOGU

IV koosseis.

II istungjärk. 14. koosolek. 22. novembril 1929.

Sisu:

1. Teatamine komisjoni antud seaduseelnõust.
2. A. Jõeääre küsimine Vabariigi Valitsusele ilmasõja ajal Eesti vabariigi kodanikkudele tehtud kahjude tasumise kohta.
3. H. Martinson'i küsimine Teedeministrile Lohu jaamast müüdavate sõidupiletite hindade kohta ja Teedeministri vastamine küsimisele.
4. Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Vabariigi Valitsusele tööpuuduse asjas.
5. Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Vabariigi Valitsusele sildade ehitamise ja korrashoiu alal ettetulnud väärnähtuste kohta.
6. Põllutööliste seadus — Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.
7. Eesti-Portugali kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsioon.
8. Tollipõhitariifide muutmise seadus — redaktsioon.
9. Riigi 1929./30. a. lisaelarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 2 — III lugemisel.
10. Riigi 1930./31. a. eelarve arvel eelkrediidi avamise seadus nr. 2 — III lugemisel.
11. Suguhaiguste vastu võitlemise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 17.20 min.

Sekretäri kohal sekretäri esimene abi **A. Tõllassepp**.

1. Teatamine komisjoni antud seaduseelnõust.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis riigi-
maade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks
andmise seaduse muutmise seaduse nr. 3 maa-
komisjoni.

2. A. Jõeääre küsimine Vabariigi Valitsusele ilmasõja ajal Eesti vabariigi kodanikkudele tehtud kahjude tasumise kohta.

A. Jõeäär (stp, loeb): Kas kavatseb Vabariigi Valitsus astuda samme ilmasõja ajal Eesti vabariigi kodanikkudele tehtud kahjude tasumiseks, eriti kahjutasu maksmiseks hoiukassa summade omanikkudele?

3. H. Martinson'i küsimine Teedeministrile Lohu jaamast müüdavate sõidupiletite hindade kohta ja Teedeministri vastamine küsimisele.

H. Martinson (stp, loeb):

1) Mispärast peavad Tallinna-Viljandi-Pärnu raudteel Lohult Tallinna poole või sealt tagasi reisijad Hagudi jaama pileti hinna ja Pärnu-Viljandi poolt ehk sinnapoole reisijad Kohila jaama hinna maksuma?

2) Kas on Lohu jaama ümbruskonna elanikud esinenud palvega teedeministrile või temale alluvatele asutustele, et sarnane ebamäärane korraldus saaks muudetud?

3) Kui jah, mis põhjusel on säärane palve tähelepanemata jäetud?

4) Kas ja millal kavatsetakse säärane korraldus teha, et Lohult ehk Lohuni reisijad mitte ülearu sõiduraha ei tarvitse maksta?

Teedeminister A. Jürman: Ma vastaksin selle küsimuse viimasele küsimisele, ja seega oleksid kõik eelmised küsimised lahendatud. Nimelt on Lohu jaam juba 1. juunil käesoleval aastal kuulutatud piletitariifi jaamaks ja seega alates 1. juunist on võimalik sealt pileteid lunastada ja ka väljaspoolt teistest jaamadest saab Lohu jaama pileti osta. See on juba „Riigi Teatajas“ ka välja kuulutatud — nr. 48 s. a. Seega on see küsimus juba mõni kuu hiljaks jäänud.

4. Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Vabariigi Valitsusele tööpuuduse asjas.

(Arupärimise-ettepaneku tekst:

„Suviste tööde lõppedes on tööpuudus käesoleval talvel omandanud eriti terava kuju. Nii on meil käsitada olevate andmete järgi tööbörsides registreeritud töötatöölisi: Tallinnas 1800, Tartus 1200, Narvas üle 500, Pärnus üle 500, Valgas 250, Viljandis 70. Tegelik töö-

tute arv on aga veel suurem, nagu seda näitas läinud aastal Tallinnas korraldatud ankeet, kus selgus, et tööbörssi ainult 25% töötutest registreeritud oli. Suur on tööpuudus ka vähemates linnades ja alevites.

Eelmistel aastatel on tööpuuduse kõrvaldamiseks korraldatud töötuile hädaabitöid, milleks vastavatele omavalitsustele Teedeministeeriumi eelarve kaudu riigikassast summasid on antud.

Ka käesoleva talve kohta on omavalitsused esitanud varakult Teedeministeeriumile hädaabitööde kavak ja eelarved.

Ometi ei ole seni Vabariigi Valitsuse poolt astunud mingeid samme hädaabitööde algamiseks ega vastava krediidi nõutamiseks, kui selleks vajadus.

Tööpuuduse all kannatajate seisukord on aga väljapääsematu ning neile töö ehk toetuse andmisega ei ole enam võimalik viivitada.

Esitame Vabariigi Valitsusele järgmise arupärimise:

1. Kas kavatakse Vabariigi Valitsus ka käesoleval talvel tööpuuduse kõrvaldamiseks samme astuda ja mis teel?

2. Kui Vabariigi Valitsus töötuile hädaabitöid korraldada kavatakse, siis millal kavatakse nendega algust teha?

Tallinnas, 19. nov. 1929.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma nimel J. Klesment. L. Johanson. E. Joonas.“)

J. K l e s m e n t (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Käesolevat arupärimist esitades soovib meie rühm Vabariigi Valitsuselt andmeid, missugused on Vabariigi Valitsuse kavatsused praegu terava kuju omandanud tööpuuduse lahendamiseks. (J. S o o t s, põl: See on kõik sotsialistliku valitsuse tagajärg.) Noh, seda ei saa öelda. Ilmastiku olude tõttu lõppesid käesoleval aastal suvised tööd varem, kui eelmistel aastatel.

Teiseks jäi rida tööstuseettevõtteid seisma, ja rida sesooni-tööstuseettevõtteid lõpetas tööd varem, kui läinud aastatel. Kui vaatame tööstustööliste arvu viimastel aastatel, siis selgub, et meil tööstustööliste arv on iga aasta püsinud umbes 30 tuhandel, tõustes suvekuudel suvise tööstuse, nagu kivimurru ja lauatoöstuse avamise ajal ja langedes sügisekuudel. Suvekuudel on olnud andmete järgi kõige rohkem töölisti harilikult juuni- ja juulikuul, kus see 1928. a. tõusis 34.000-ni. Käesoleva aasta juuni- ja juulikuul tõusis see arv veel rohkem, kuni 35.141, millest töölisti 33.900, ülejäänud ametnikud. Juulikuul lõpul oli käesoleval aastal tööstustöölisti umbes 38 tuhat 37 tuhande vastu 1928. a. Kuid septembri lõpul tänavu

aastal on tööstustööliste arv langenud madalale kui see olnud viimastel eelmistel aastatel. Nimelt oli tööstustööliste arv septembris käesoleval aastal 30.200. Seega võrreldes juulikuuga, langes tööstustööliste arv üle 3000 tööliste võrra.

Neist kahest asjaolust on tingitud, et käesoleval aastal töötatöölisti rohkem on, kui neid olnud läinud ja 1927. a. Kui läinud aasta 1. novembril oli töötatöölisti registreeritud üle terve riigi 1801, siis oli see arv käesoleva aasta 1. novembriks Tallinnas üksi 1356, Tartus — 637, Pärnus — 105, Valgas — 143, Narvas — 400, Viljandis — 50, kokku üle 7 linna, mille kohta andmed olemas, 2735. Osa linnade kohta puuduvad aga andmed. Nii et kokku võttes võib öelda, et 1. novembril käesoleval aastal töötatööliste arv läinud aastaga võrreldes on kahekordne. 1. novembrist on töötatööliste arv tõusnud tunduvalt, kuna mõnes linnas, näiteks teatati täna Tartust, keskmiselt umbes 100 töölist igapäev tööbörssi registreeritakse. Nii ulatub viimaste andmete järgi, mis täna-eile saadud, töötatööliste arv Tallinnas 2000-ni, Narvas — 600-ni, Valgas 200-ni, Viljandis 100-ni, Tartus 1500-ni j.n.e.

Kui siia juurde lisame linnad, kus puuduvad tööbörssid, või kust ei ole andmeid teatatud Tööhoolekandeministeeriumile, ja peale selle juurde paneme alevid, kus ka tööpuudus valitsemas, näiteks Narva-Jõesuu ja teised alevid, siis selgub, et meil käesoleva kuu lõpuks töötatööliste arv kokkuvõttes ulatub ligi 6000-ni. Läinud aastal oli see arv 3700. Nii et võrreldes läinud aastaga on töötatööliste arv tõusnud kahekordseks.

Peale selle on tööpuudus väga suur mitmel pool maal. Näiteks Põlva maakonnas on krooniline tööpuudus. Virumaal seisab Aseri vabrik, kus üle 200 töötatöölisti, kes suvel võisid endale tööd leida, kuna nüüd neil ei ole midagi peale hakata.

Nii näeme, et praegu on meil tööpuudus väga terava kuju omandanud. Võib arvata, et detsembrikuul tõuseb tööpuudus tunduvalt, ja käesoleva aasta töötatööliste üldarv võib ületada selle arvu, mis oli läinud aastal. Läinud aastal oli 12.500 töötatöölist. Praegust töötatööliste arvu arvesse võttes võib öelda, et töötatööliste arv ei jää kindlasti väiksemaks kui mineval aastal.

Omavalitsused on korduvalt pööranud küll ministeeriumide poole ja Riigivanema poole, juhtides tähelepanu tööpuuduse teravale kujule, kuid ei ole kuulda olnud, et valitsusel oleksid mingisugused konkreetset kavatsused, või vähemalt ei ole kuulda olnud, et ta oleks mingisuguseid samme astunud tööpuuduse asjus. (Riigivanem O. S t r a n d m a n: Seekord

olete väga halvasti informeeritud.) Meie oleme informeeritud nende andmete järgi, mis olemas. (Riigivanem O. S t r a n d m a n: Aga ajaleht „Rahva Sõna“ on palju rohkem informeeritud.)

Läinud aastal algasid hädaabitööd juba novembrikuu alul. Käesoleval aastal on Teedeministeeriumi andmete järgi ainult üksikutes kohtades hädaabitöödega algust tehtud. Nii on leidnud tööd 150 töölise raudteetööl. Nõmmel 60 naistöölist, samuti asuvat Kaitseministeerium lähemal ajal hädaabitööd korraldama. Kaugelt suurem osa töölisi on aga töötaja. Jaanuarikuus läinud aastal oli Tallinnas hädaabitöödel 45% kõigist töolistest, Narvas — 27%, Tartus — 18% ja Pärnus — 20%. Jaanuarikuus tõusis läinud aastal hädaabitöödel olevate töötatöölise arv tunduvalt ja jõudis haripunktile märtsi- ja aprillikuus, kus oli üle riigi 50% kõigist töolistest hädaabitöödel. Töölised, kellele läinud aastal tööd muretseti hädaabitööde kaudu, kuulusid peaaesjalikult esimesse kategooriasse ja osalt ka teise kategooriasse. Ma pean ütleva, et võrreldes statistilisi andmeid selgub, et meil läinud aastal hädaabitööga tööpuudus kõrvaldati ja töötatöölisi rahuldati maksimaalselt. Nii kõrgele ei ole see protsent kunagi tõusnud.

Kuna käesoleval aastal vabrikutes eriti tööstustöölise arv vähemaks langenud kui eelmistel aastatel, siis on loomulik, et ka tööpuudus suurenenud. Tänavuaasta juunikuus tõusis töötatöölise arv umbes 1000 võrra võrreldes eelmise aastaga. Ma arvan selle põhjuseks oli töölispoliitika, mida eelmine valitsus ajas, tööd muretsetes ühelt poolt tööstusele, teiselt poolt reguleerides tööaega, piirates ületunnitöid j.n.e., mis võimaldasid suuremale arvule töölisele tööd saada. Eelmise valitsuse ajal võeti riigi eelarvesse suuremaid summe mitmesuguste tööde läbiviimiseks. Nii näitab riigi eelarve tervelt 10 miljonit krooni, mis mitmesuguste tööde läbiviimiseks sisse võetud ja mille tõttu, kui arvestada, et seal pool sellest palkadeks läheb, 5000 töölise tööd oleks võinud leida. Meil ei ole teada, kui suurel ulatusel neid töid, mis eelarvesse võetud, läbi viidud. On kuulda, et mõningaid töid on piiratud, eriti raudtee ehituse alal ja et seal nii suurt töölise hulka tööl ei ole, kui see oli läinud aastal eelarve juures kavetatud. Sellest on tingitud suurem tööpuudus ja töötatöölise hulk. Küsimus puutub tervelt 6.000 inimesse, kes praegu töötaja ja edaspidi, kus näha töötatöölise arvu kasvu, puutub see tervelt 12 — 15.000 inimesse. Riigikogul on tähtis teada, kuidas Vabariigi Valitsus tahab tegutseda nende inimeste elamisvõimaluste korraldamiseks ja missuguseid samme Vabariigi Valitsus kavatses astuda sel alal. Seepärast

esitame Vabariigi Valitsusele järgmised küsimised:

1. Kas kavatses Vabariigi Valitsus ka käesoleval talvel tööpuuduse kõrvaldamiseks samme astuda ja mis teel?

2. Kui Vabariigi Valitsus töötuile hädaabitööd korraldada kavatses, siis millal kavatses taks nendega algust teha?

Arvan, et see küsimus on endast suure ulatusega ja seepärast loodan, et meie arupärimine leiab Riigikogu poolt tarviliku enamuse ja võetakse vastu.

Teedeminister A. J ü r m a n (erak. tead. alusel): Arupärimise põhjendamise kõnes toodi ette, nagu ei oleks valitsus astunud mingisuguseid samme töötatöölise küsimuse lahendamiseks. Mina tahtsin enne hääletamist teatada lühidalt, et valitsus on asunud juba aegsasti selle küsimuse lahendamisele. Selleks on juba eelarve kokku seatud, see vastu võetud, ja valitsus on esitanud selle Riigikogule. Seejuures on aga valitsus, enne kui eelarve Riigikogu poolt vastu võetakse, alanud töödega eelmiste aastate krediitide ülejäägist. Kui ma ei eksi, avati juba 9. novembril esimesed tööd töötatöölisele ja nende päevade sees suurendatakse tööd siin ja seal. (J. V o i m a n, stp: Palju on töölisi muretsetud?) Praegu on umbes 200 töölise Tallinna ja Nõmme raioonides. Peale selle on sõjaväele tehtud korraldus, nimelt et sõjaväeasutused annaksid naistele riideparandamise töid, kas nende töödega juba alatud, sellekohta puuduvad mul teated. Nii ei vasta väited, nagu ei oleks valitsus midagi teinud, tööoludele. See eelarve on umbes sama suur, kui eelmisel aastal. Et eelarve esitatud Riigikogule, on võimalik Riigikogus eelarve arutamise puhul selles asjas üksikasjalikult seletust anda, kuidas tööpuudust saab lahendada. (M. M a r t n a, stp: See on tuleva-aastase eelarve juures.) Ei, nüüd nende päevade sees, selle eelarve arutamise juures, mis lahendab töötatöölisele töödandmist praegusel hooajal.

L. J o h a n s o n (stp, korra kohta): Teen ettepaneku,

Teedeministri erakorralise teadaande puhul avada läbirääkimised ja pidada need järgmisel koosolekul.

(V a h e l h ü ü d e d: Ei saa! — Teedeminister A. J ü r m a n: Kodukord ei luba seda.)

J u h a t a j a: Ma pean seletama järgmist. Teedeminister tarvitab sõna erakorralise teadaande alusel, missugune võimalus on ette nähtud vanematekogu seletuses kodukorra § 86. juurde. Vanematekogu seletus ei näe ette säärase sõnavõtmiste järele, olgugi erakorralise teadaande alusel, läbirääkimiste pidamist. Just

vastuoksa — seesugustele sõnavõtmistele ei järgne läbirääkimised, ja selle järgi ei tule rkl. Johanson'i ettepanek hääletamisele.

(H ä ä l e t a t a k s e.) Arupärimise-ettepanekut toetab 26 Riigikogu liiget, seega on arupärimine vastu võetud.

5. Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma arupärimise-ettepanek Vabariigi Valitsusele sildade ehitamise ja korrashoiu alal ettetulnud väärnähtuste kohta.

(Arupärimise-ettepaneku tekst:

„Juba mõnda aega hoiab kõigi kodanikkude meeli pinevil sildade kokkuvarisemise ning nende halva seisukorra küsimus. Seni ajani rahustati kodanikke lubadustega — süüdlasi vastutusele võtta ja kindel kord maksuma panna. Kuid sellest hoolimata, eriti viimasel ajal, õige tihti tuleb ette sildade sisselangemisi ja õnnetusi sildade halva korrashoiu tõttu.

Õöl vastu 26. oktoobrit s. a. langes osaliselt sisse Läänemaal ehitusel olev Rohuküla sadamasild, nähtavasti oskamatu ja ettevaatamatu ehituseviisi ning puuduliku riikliku järelevalve tõttu. Peale osa sisselangemist jätkati edasi ehitamise töid, ilma et oleks kõrvaldatud ja põhjalikult uuritud sisselangemise põhjusi. Selle tagajärjel langes 16. novembril s. a. Rohuküla sadamasild teistkordselt pea täielikult sisse, sünnitades suuremat, miljonitesse sentidesse ulatuvat kahju, milline arvatavasti riigi kanda jääb.

See juhtumine pole ainus. Igapäev tulevad teated sadamasildade ja muu ehituste, kui ka maanteed sildade kokkuvarisemistest. Peale selle on paljud neist äärmiselt halvas ja peaaegu kasutamiseks kõlbmatus seisukorras. Selle tagajärjel on juhtunud rida õnnetusi, millised ainult imekombel pole nõudnud inimesohvreid, kuna aga riigi- ja omavalitsuse asutused ning eraisikud peavad kandma suuri kahje, kusjuures pea alati süüdlased jäävad selgitamata ja karistamata.

Ettetoodud põhjustel soovib Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühm Vabariigi Valitsuselt seletust:

Kas Vabariigi Valitsusel on teada eelpoolkirjeldatud asjaolud, ning missuguseid abinõusid kavatab Vabariigi Valitsus tarvitusele võtta tulevikus säärase väärnähtuste ärahoidmiseks ja riigi kahjude tagasisaamiseks ning süüdlaste vastutuselevõtmiseks?

20. nov. 1929.

Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma nimel M. Mihkelson. A. Kärner. L. Johanson.“)

M. Mihkelson (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mõni aasta tagasi sõitis meil üks Riigivanematest avama Eidapere-Pärnu raudteed. Selle väikese teekonna jooksul sõitis rong 9 korda kraavi. (L. Johanson, stp: Üksteist korda.) Võibolla isegi 11 korda. Sellest oleks pidanud tegema järeldusi. Ent hiljem just sama raudtee ehitusel selgusid väga omapäraseid asjaolud. Nimelt sama raudtee üksikud ehitused, eriti ametnikkude ja teenijate majad, on ehitatud sääraselt, et ametnik töustes hommikul üles ja soovides oma toas seisvast veepangest juua, ei saanud seda teha, sest vesi oli kinni külmanud põhjani. Igatahes sääraseid halbu maju ja muidki ehitusi raudteel ei tohiks püstitada.

Umbes aasta tagasi, ühenduses kurva sündmusega, nimelt Kärevere silla sisselangemisega, olid Riigikogus pikemad läbirääkimised. Siis konstateeriti, et senine kord sildade ehituse läbiviimisel on äärmiselt puudulik ja halb ning avaldati lootust, et nii see ei võiks edasi kesta, vaid seda tuleks parandada. Selleaegne opositsiooni kuuluv rkl. Tupits rääkis siitsamalt kõnetoolilt, et meie sildade ehitamise kord olevat mada ja sel alal on tarvis kiiresti läbi viia parem kord. Samuti polevat meie sildade ning teede ehitamise ala suudetud korralikult organiseerida. Nüüd on juhtival kohal sama erakonna tegelane, ja ometi pole midagi muutunud, ja meil on veel suuremgi tarvidus sildade ehituse ja järelevalve aparaaadi uuendamise järele.

Möödunud on terve aasta, ja justkui saatuse pilkena on selle aja kestel terve rida riigi toetusel ja riigi järelevalvel ehitatud sildu sisse langenud. Alles viimastel päevadel, umbes kuu aega tagasi, töid ajalehed teate, et sisse vajunud Rohuküla sadamasild. See sild ehitati alles hiljuti. Kuigi osa sellest sillast oli sisse langenud, jätkati silla ehitamist täie hooga. Ei uuritud sisselangemise põhjusi, ega katsutud kõrvaldada neid õnnetuid nähtusi, et päästa, mis päästa saab. Möödus vaevalt 3 nädalat, ja Rohuküla sild langes täielikult sisse, — see sündis alles nädalapäevad tagasi, 16. novembril s. a. Igatahes siin on meie riigile sünnitatud kindlasti kahju. Seni ei ole veel suudetud selgitada, kes süüdlased, kuid kuuldavasti olevat neid viimasel ajal otsima hakatud. Tegelikult on siin süüdi üldine korraldamatus ja järelevalve puudulikkus. Kui Kärevere silla sisselangemise põhjusi hakati uurima, leiti, et selle põhjused olid samasugused. Ka siin olevat betooni segu olnud väljaspool igasugust kriitikat, see olevat olnud liiga väikse tsemendi sisaldavusega. Selle tagajärjel loomulikult säärasest materjalist ehitused ei suuda vastu panna suuremale rõhumisele, kuid Rohuküla sild ei suutnud aga vastu panna vähemalegi rõhumisele. Rohuküla

silla on kolme jala paksune äär; selle silla vastu viskab torm 16. oktoobril vana purjeka, ja see paiskab kolme jala paksuse betoonist ääre ümber, ning selle tõttu vajub üks väike osa mullakattest merre. See näitab, et tsement ei kõlbanud oma koosseisu poolest kuskile. Ja ka pärast säärast juhtumist ja teisigi hoiatusi ei pööranud Rohuküla silla ehituse juures järelevalve asutused tähelepanu sellele, et asjad ei ole korras. Sõites suvel mitmel korral Rohukülast läbi, kuulsin korratustest, millest ka ametivõimud olevat järelevalve asutustele teatanud. Säärast tegutsemist ei saa kuidagi nimetada seadusepäraseks, sest see on otsekohene üldiste kui ka ehituseasaduste ning -määruste ignoreerimine. Kuid sel ajal oli teada, et veeteede valitsusest, kelle järelevalvele kuulus sildade ehitus, oli kohapeal insener, kes spetsialistina järelevalvet sellel alal pidi teostama ja kes loomulikult pidi valvama korra järele Rohuküla silla ehitamisel. Kuid nähtavasti see insener ei ole olnud küllalt järjekindel töö järelevalve suhtes või on siin põhjuseks muud asjaolud, igatahes fakt on see, et sild 25. oktoobril osaliselt ja 16. novembril lõplikult sisse langes. Juba esimese sisselangemise järele arvati, et kahi ulatub miljon sendini, aga kui arvesse võtta seda, et sild tuleb täiesti uuesti üles ehitada, siis võib see kahi ulatuda suurematesse summadesse. Praeguste ajakirjanduses ilmunud andmete järgi olevat assigneeritud Rohuküla sadamasilla ehitamiseks 73 tuhat krooni ehk 7.300.000 s., ja see on küllalt suur summa, et selle kaotsimineku puhul võiks sõna võtta ja mõtteid vahetada.

Vene ajal ehitati Rohuküla sadam samasse kohta, kus praegugi, kuid kuna see osa oli madal, nii et sinna ei pääsenud suured lahingulaevad, kelle jaoks oli peamiselt ehitatud Rohuküla sadam, siis ehitati selle kõrvale teine sügavam sadam. See sügavam sadam püsib ka tänapäevani, ning seda kasutatakse laevasõiduliinide poolt. Kuid arusaamatuil põhjustel hakati just seda osa korda seadma, mis juba Vene ajal otsarbetu leiti olema. Kuid kui nüüd asutakse säärasele põhjalikule töö läbiviimisele ebaotsarbekohaselt, kui sellesse maetakse õige palju miljonid, ja need miljonid lõppude-lõpuks lendavad korstnasse, siis on see üldriiklikust vaatekohast hädaohtlik moment.

Ja niisuguseid sisselangemise juhtumisi ei ole üks ega kaks, vaid neid on terve rida. Teedeministeeriumi juures on veeteede valitsus. See veeteede valitsus on Eesti iseseisvusest saadik ehitanud terve rea väiksemaid sadamasildu, kusjuures suurem osa neist sisse vajunud, kas täielikult või osaliselt. Pärnus langes sisse Eesti ajal ehitatud sadamasild. Nüüd ehitati osalt juurde, osalt ümber suur sadamasild või kai,

Pärnule liigagi suur. Selle äärde mahtus ennegi hulk laevu, ja see oleks võinud mahutada endiseski suuruses suurema hulga laevu, vähemalt niipalju kui sel ajal, kui liikumine sadamas kõige elavam oli — kui töötas suur vabrik „Valdhof“. Nüüd see suur kai, mis suure vaevaga ehitati ja millesse maeti mitmed miljonid, on vajumas, sinna olevat viimasel ajal, nagu räägitakse, praod tekkinud, ning üks osa vajunud jõe poole. Tähendab, et see uus ehitus, mis alles möödunud aastal valmis sai, ja millele niipalju raha kulutati, ei kõlba kuskile.

Teiseks näiteks võtame Kuressaare või Roomassaare sadama. See sadam on Saaremaal suuremaks sadamaks, kuhu reisilaevad sisse tulevad. Ka selle sadama kordaseadmise kava juures on ilmsiks tulnud mingisugused imelikud nähtused. Meremeeste arvates, kes selles asjas asjatundjad, ei peaks seda sadamat selles suunas ehitatama, nagu see ehitatakse, vaid oleks pidanud ehitamise teises suunas läbi viima. Võibolla et siin arupärimisele vastates selgub, mis pärast sadamad nii või teisiti tahtakse ehitada.

Eesti ajal on veel ehitatud veeteede valitsuse poolt Mahu sadam Virumaal. Selle ehitamine teostati majanduslikul teel. Ehitamise ajal veeti talvel kive jääle, jää murdus, ning kivid vajusid merre. Selle tagajärjel tuli neid hiljem sealt suure vaevaga välja tuua. Peale selle oli ehitus niivõrt halvast materjalist teostatud, et torm lõhkus juba ehituse ajal osa sellest muulist. Ja nagu kuulda, olevat see sild viimasel ajal haletsemisväärt halvast seisukorras.

Paar päeva tagasi tõid lehed teateid sellest, et Narva-Jõesuus kaitsemuul sisse langedud. See on ehitatud äärmiselt oskamata, liiga ligidale „Fahrwateri“ äärde. Selle järsk sein pudenes, ja muul kukkus ümber.

Peale selle on iseloomustavad nähtused avaldunud Vergi sadama ehitamisel Virumaal. Selle sadama ehituseprojekt on asjatundjate arvamise järgi väga halvasti kokku seatud. Sadam on projekteeritud kivi- ja liivakarile, millise lõhkumine suuri kulusid nõuab, mida sadam ei jõua tasuda. Nimelt kaitsemuul ehitati väljaspool „riffi“ — sügavasse kohta —, ja madalamat kohta — „riffi“, kus oli 3—4 jalga vett, hakati süvendama. Selleks toodi kohale süvendaja, milline sai septembrikuul s. a. niivõrt raskeid vigastusi, et kuuldavasti olevat selle kordaseadmise läinud maksmata 2 miljonit marka. Võibolla siin selgitatakse neid üksikasju, miks see sadam sääraselt ehitati. Kuid paistab, et käesoleval juhul on talitatud ebaõigelt.

Peale selle teame sadamat, mis asub Läänemaal lõunaosas, nimelt Pärnumaa-Läänemaa

piiril. Mina ei tea kindlasti selle sadama nime-tust, arvan, et see on Vaiste sadam. Seda sadamat ehitatakse sarnases kohas, mis on avatud täitsa tuulele ja tormile ja võib arvata, et seda, kuigi see kord korda seatakse, otstarbekohaselt mereühenduseks kasutada ei saa. Selle sadama projekteerija olevat veeteede valitsus.

Samal ajal aga nii mõneski kohas, kus vajalik sadamaid ehitada ja korda seada, talitatakse väga omapäraselt. Hiiumaal on kogu saare peale kõigest 4 riigi kulul kordaseatud sadamat. Neist sadamatest seati korda viimasel ajal Sõru sadam. Kuid ka siin vahepeal selgus, et katkestati sadamasilla ehitamine sääraselt, et torm ja jää hävitasid suurema osa tehtud tööst. Selle-tõttu, et siin talitati võrdlemisi oskamata, pidi riik kandma suuri kulusid, enne kui sadama ehitus suudeti lõpule viia.

Suvel seati korda riigi kulul Hiiumaal Suur-sadam, kuid sellel sadamal ei ole kuigi suurt praktilist tähtsust, seda räägivad ka kõik Hiiu-maa elanikud. Mina ei taha öelda, et sadamaid ei ole tarvis, kui aga ehitatakse sadamad sinna, kus ümbrust ei ole ja kus ka kaupu läbi ei käi, kas on see küllalt otstarbekohane? Samal ajal aga võrdlemisi tähtis sadam oma seisukoha järgi, nagu Kärkla sadam, oleks kindlasti vaja-nud kordaseadmist riigi poolt, kuna seniajani on see Kärkla kalevivabriku erasadam ja ei võeta riigi ülalpidamisele, kuigi selleks tungiv vajadus oleks. Tegelikult on see sadam niivõrt madal, et alles hiljuti üks moodne laev, mis seal ühendust pidas, murdis oma vindi, sest et sadam oli süvendamata juba mitu aastat. Samal ajal aga ei ole terves reas sadamates, nagu Virtsu, Kuivaste, Taaliku, Triigi ja veel teisteski katsutud rahvale vastu tulla ulualuse loo-misega. Teame ju, et Virtsu ja Kuivaste sada-mate kaudu peetakse ühendust Saaremaaga. Liikumine on seal võrdlemisi elav, kuid seal ei ole mingisugust ehitust, kus inimesed võiksid ulualust leida. Kui näiteks juhuslikult sinna satud või laevale hiljaks jääd, siis ei ole kuskile minna, jää kas või lahtise taeva alla.

Nii näeme, et mereasjanduse peavalitsuses ehk veeteede valitsuses ühelt poolt hoolitse-takse väga vähe kodanikkude huvide eest, teiselt poolt aga, mis tehakse, sünnib väga ühe-külgselt ja halvasti, nagu seda näeme ehituste juures, mis viimasel ajal ette võetud. Vastu-tulematuse näitena võiks märkida järgmist fakti. Hiiumaaga peetakse laevaühendust väga ime-likult. Täpselt ühel ja samal ajal, samast kohast ja samasse kohta läheb kaks laeva, üks riigi teine eralaev, kuna eelmisel ega järgmisel päe-val aga ühendust ei peeta. Sellele vaatamata, et elanikkude poolt on pöördud veeteede valit-suse poole niisuguse korralduse ümbermuut-miseks, ei tehta seda siiski. Balti päästeselts

saab suuremaid summe riiklikku toetust ja selle toetuse varal peab rannasõiduliinidel ühendust. Kuid talitab sõiduplaanidega täiesti oma äranägemise järgi. Viru rannikul, näiteks, kaebavad kodanikud, et ei peeta sõiduplaanist kinni. Ka teisel toimitakse samuti. Tean juhtu, kus üks põllutöökoor pidi ette võtma ekskursiooni Saaremaale, aga ei saanud seda teostada, sest kuigi nad sõitsid Pärnu, ei saanud nad edasi, olgugi, et sõiduplaanis oli märgitud, et sel päe-val sõidab Balti päästeseltsi erilaev Saaremaale, samuti ei tulnud kohale ka liimilaev, mille taga-järjel ligi 30 inimest oli sunnitud tagasi sõitma oma kodukohta, kandes suuremaid kulusid. Sääraselt ei saa meie ühendust organiseerida, ega tohi sääraselt talitada kodanikkude huvi-dega.

Korraldused mereasjanduse peavalitsuses kannavad süstemaatilist iseloomu. Riigikont-roll on neile asjaoludele juba ennem tähelepanu pööranud. „Riigikontrolli ülevaates Eesti vaba-riigi 1927./28. a. eelarve täitmisest ja riigiasu-tuste ning -ettevõtete tegevusest“ märgitakse selgesti, et „tähtsama puudusena kordub ka aruandeaastal nähtus, et mereasjanduse pea-valitsus kaldub kõrvale Hankeseaduse nõuetest materjalide muretsemisel kui ka tööde välja-andmisel, nii näiteks antakse välja töid ilma vähempakkumisteta tihti õige suurte summade peale, kusjuures ei ole käsitatud Ehitusesea-duse ja Teedeministri määruste nõudeid ehi-tusetööde väljaandmise ja ehituselepingute sõlmimise kohta, samuti ka projektide, eelarve-te, seletuskirjade j.n.e. suhtes. Puuduvad ka tehnilised eelarved.“ Selle hävitava arvamise järgi otsustades peab konstateerima, et need nähtused ei ole juhuslikud, vaid mereasjanduse peavalitsuses ja eriti veeteede valitsuses kannavad need puudused süstemaatilist iseloomu. Võis loota, et kui tuli ilmsiks kuulus Kärevere silla sisselangemine, tuleb riigi arvel ja riik-likkude laenudega püstitatavate ehituste läbi-viimise korras täielik pööre, et võetakse kindla käega ja pühitakse otsekohe välja igasugused väärnähtused, mis sinna olid sisse jäänud, aga kõigele sellele vaatamata tõendavad faktid seniajani, et midagi pole muutunud. Rohuküla sild on praegu samasugustel põhjustel kui Käreveregi, võibolla ka mõningatel kõrval-põhjustel, sisse langenud, tuues riigile võrd-lemisi suuri kahje.

Kui nüüd langeb sisse ja on äärmiselt halvas seisukorras terve rida meresadamaid ja sildu, siis pole seisukord sugugi parem maan-tee sildade juures.

Lelle-Pärnu raudtee vastuvõtmisel oli ka teatud raskusi, ei tahetud kuidagi vastu võtta Sindi betoonsilda, sest selles leidusid vead. Hiljuti käis Riigikogu rahaasjanduse komisjon

muu seas ka Sindi silda vaatamas, kusjuures pöörati tähelepanu sellele, et silla katte äär on mõnes kohas lookas. Kõneldakse, et sillale olevat toed liiga madalasse pandud, nii et pole ime, kui ühel heal päeval, eriti jäämineku ajal, see sild üldse ära laguneb.

Samalaadiline lugu on ka Tori-Jõesuu sillaga. Selle silla küsimust käsitati ka Riigikogus sel ajal, kui oli päevakorral Kärevere silla sisse-langemise küsimus. Siis juhti tähelepanu sellele, et silla ehitamise juures on leidnud aset terve rida ebatäpsusi. Sillale on ehitatud ühekordsed kaitseseinad, mille tagajärjel ei või kindel olla, kas suudab sild vastu panna veevoolule.

Väga omapärane juht, milline tuli ette umbes kaks nädalat tagasi, on iseloomustav meie sildade seisukorra kohta. Nimelt kolis keegi õpetaja Harjumaal Kõnnu vallas oma majakraamiga. Suurpea küla ligidal sillale jõudes langes see sisse, ja nagu lehed teatavad, sai õpetaja selleläbi ligi 70.000 s. kahju.

7. novembril suleti võrdlemisi suur sild, mis ehitatud majanduslikul teel 1926. a., nimelt Atla-Mahtra sild. See sild oli ehitatud betoonalusele, osalt puust, ja oli sisse vajunud 30 sentimeetri võrra. See on nii suur vajumine, et sild muutus täiesti sõidukõlbmatuks. Muidugi veeretati selle süü kogu raskused maaparanduse töödele, aga tegelikud süüdlased jäid selgitamata.

Edasi katkestati autoühendus Tallinna-Pärnu vahel seepärast, et Jädivere sild olnud, vähemalt lehtede teatel, nii halvast seisukorras, et selle tagajärjel autobus kukkus koos reisijatega jõkke. Ainult imekombel pole keegi elu kaotanud selle operatsiooni tagajärjel. Samal ajal, mõni kilomeeter Tallinna poole Jädivere sillast uue Rapla-Virtsu raudteeliini ligidal, on teine, vist Konuvere sild, mille seisukord sugugi parem pole, kui Jädivere oma. Jädivere katastroofi puhul olevat autobusi omanik esitanud suurema, umbes 350-tuhandelise kahjutasunõudmise Teedeministeriumi ja maa-valitsuse vastu. Kahi tekkinud selle tõttu, et sild pole korralik olnud. Võibolla kohus otsustab, kes selles süüdi, kuid igatahes oleks huvitav teada, kas kohapeal uuriti ja selgitati sildade kõlblikkust. Kuuldavasti olevat mingisugune komisjon küll silla kõlblikuks tunnustanud, kuigi arvamised selles asjas lahku lähevad.

Läänemaal on Risti-Lihula-Virtsu teel nõndanimetatud Tuudi sild. See on kogu aja sisse langemas ja vaevalt seisab üleval. Paluti krediiti mitmel korral silla kordaseadmiseks. Alles oktoobrikuu keskpaigas lugesin ajalehest, et lõppude-lõpuks on Teedeministeriumi poolt krediit antud silla kordaseadmiseks, ja seda tehakse nüüd hilissügisel. Ko-

halikud elanikud arvavad, et sillal pole küllalt kindlaid tugesisid all, ja võimalik, et siin võib korduda Kärevere lugu.

Veel hiljaaegu tõi ajakirjandus teate Rannapungerja silla osalisest kokkuvarisemisest. Seal olevat 3 meetri ulatuses puosa sisse langenud. See sild on maanteel, mis ühendab Tartut Narvaga, seega võrdlemisi tähtsal magistraalteel.

Samal ajal näeme, et Uue-Vändra.... (H. Martinson, stp: Kuipalju neid veel korras on?) Suurem osa meie sildadest on halvad. Võibolla jõuan ma, härra Martinson, Teie kannatamatust varsti rahuldada. Peale selle on sildade järelevalvet teostatud äärmiselt halvasti, mitte ainult tehnilist järelevalvet, vaid ka faktilist. Alles mõni päev tagasi teatas mulle üks rühmakaaslastest, et Vändra Suurjõe ehituseloleva silla juurest olevat terverida ehitusematerjali laotud voorimeestele ja veetud raudteejaama. Kohalikud elanikud olevat sellevastu protestinud, ning lõpuks sunniti ehitusematerjali vagunitest tagasi vedama. See on iseloomustav näide, kuidas sildade ehitamise juures ei ole pea mingit järelevalvet, isegi suuremate sildade ehitamise juures, nagu Rohuküla sadamasild. Seal on küll selleks üks veeteede valitsuse spetsiaal-ametnik, kes elab isegi alaliselt Haapsalus — Rohuküla ligidal — et tal võimalik oleks valvata silla ehituse järele. Kuid sellele vaatamata, et seal spetsiaal-ametnik oli või võibolla just sellepärast langeski see sild sisse. Ma loodan, et siin võimalik leitakse olema ette tuua üksikasjalisi põhjusi ja põhjendusi, ehk selgitab uurimiskomisjon, kuidas kogu see õnnetus sündis. Huvitav on märkida, et ajakirjanduse ja kohaliku rahva arvamisest selle õnnetuse kohta lahku lähevad. Põhjuste määramisel mindi isegi niikaugele, kas tõsiselt või naljatades, et kõneldi, et seal olevat mingisugune Vene ajast pärit olev miin vee all ja see miin olevat nüüd alles plahvatanud, hävitades sadamasilla. Mis sundis miini just nüüd, 10 aasta pärast plahvatama, see on jäänud ärisaladuseks. Kõneldakse ka, vee alla kogunud mingisugust gaasi — see olevat plahvatanud, lõhkudes silla aluse, kuid kuidas ja mis gaas vee all plahvatas, on jällegi jäänud avaldajate saladuseks. Mõnelt poolt kõneldakse põhjakihi vajumisest. Kuid minu arvates ei saa ka põhjakihi langemist olla, sest on kindlaks tehtud, et süü on teisel. Selle kohta on ka praeguse Teedeministri häälekandjas ilmunud artikkel, kus öeldakse, et see sadamasild on vajunud 20 sülla ulatuses — 60 süllast — viltu ja pragusid täis. „On selge, et siin ei ole mitte mingisuguse põhjakihtide vajumisega või gaasise purskamisega tegemist, vaid hooletusega, võibolla koguni oskamatusena.“ Kuna seda kirju-

tab praeguse Teedeministri häälekandja, siis meie peame võtma neid andmeid sääraselt nagu need ajalehes kirjutatud. Seega käesoleval juhul on talitatud tõesti oskamata ja hooletult. Ja kui on talitatud sääraselt, siis nõuab see valju juurdlust ning süüdlaste vastutusele võtmist.

Meie teame, et kodanikkude ja riigi majanduslik seisukord halveneb iga päevaga. Töölise seisukord töötaoleku ja madalate palkade tõttu on äärmiselt raske. Rahast on puudus ja raha ei ole ka põllupidajatel. Praegu on majanduslikult raske ajajärk, ja kui sellel raskel ajajärgul juhtuvad miljonilised kahjud, siis peaks riik ja selleks määratud organid otsekohe vahele astuma ja selgitama, kes ja kuidas on süüdi, ning hoolitsema, et säärased asjad tulevikus enam ei korduks.

Ülaltoodule tähelepanu juhtides teen ettepaneku, arupärimine vastu võtta.

Teedeminister A. Jürman (erak. tead. alusel): Ma ei tahaks üksikasjalikult ettetoodud arupärimise juures pikemalt peatuda, vaid tähendan lühidalt. Ettetoodud küsimuste juures oli esimene peaküsimus Rohuküla silla sissevajumine.

Pean tähendama, et Rohuküla silla projekt kinnitati 28. juunil 1928. Tööle asuti sügisel, peatööd aga viidi läbi talvel. Lepingu järgi läheb see maksma 29.000 krooni. (K. P ä t s, põl: Kas riik ise ehitab, või ettevõtja?) See on ettevõtjale antud. Samuti võiks tähendada ka teiste sildade ehituse kohta.... (V a h e l h ü ü d e d pahemalt poolt.)

J u h a t a j a: Rkl. Piiskar, ma palun korda pidada!)

Teedeminister A. Jürman: Sedasama võib ette tuua ka teiste sildade ja muulide kohta. Kõigi sildade, mis ehitatud eelmistel aastatel, nii ka Vergi muul, peatööd on tehtud talvel, kus oli meil Riigivanemaks selle erakonna juht, kust arupärimised tulevad. Seega on ka seletatav, et need on endised asjad, ja kui need nüüd ilmsiks tulevad, siis pean tähendama, et juba enne seda arupärimist tegin korralduse, et uurimised ette võetaks ja süüdlased vastutusele võetaks. On näha tõesti, et meil ei ole aetud asju, nagu ajama peab, ja praegune valitsus võtab kõik abinõud tarvitusele, et süüdlased vastutusele võetaks. Selle kandsin ette, et see Riigikogu liikmetele oleks teada, ja et küsimust sellest seisukohast ka vaadataks.

L. J o h a n s o n (stp, korra kohta): Kodukorra § 86. põhjal vanematekogu seletuse järgi on „Vabariigi Valitsuse liikmetel õigus enne arupärimise toetajate arvu kindlakstegemist

Riigikogu koosolekul sõna saada erakorralise teadaande alusel, et avaldada valitsuse seisukohta arupärimise vastuvõtmise või mitte-vastuvõtmise kohta. Sarnasele seletusele ei järgne läbirääkimisi.“ Üht ega teist minister teinud ei ole, vaid on asunud sisulisele arutamisele, on küsimust sisuliselt käsitanud, sellepärast on mul täiesti õigus teha ettepanek: avada läbirääkimised erakorralise teadaande puhul, ja pidada need järgmisel Riigikogu koosolekul.

Eelmise arupärimise puhul, kus analoogiline nähtus oli, tehti ka samasugune ettepanek, kuid see ettepanek lükati tagasi, mis ka kodukorra vastu käib.

J u h a t a j a: Riigikogu kodukorra § 86. juurde avaldatud vanematekogu seletuse kohaselt ei tule rkl. Johanson'i ettepanek hääletamisele. (L. J o h a n s o n'i, stp vahelhüüe.) Rkl. Johanson, ma palun juhatajaga mitte vaielda. Teen Teile märkuse. (Teedeminister A. Jürman'i vahelhüüe.) Härra Teedeminister, ma palun mitte korda rikkuda.

J. S o o t s (põl, häälet. motiiv.): Lugupeetud rahvasaadikud! Käesoleva arupärimise esitamise juures on selgunud imelik seisukord. Nimelt on eelmise valitsuse ajal ette tulnud mingisugused juhtumised, ja nüüd see rühm, kelle hulgast oli Riigivanem, esineb arupärimisega, nähtavasti tahtes süüdi oma meeste tegude eest ajada praegusele valitsusele. Teisiti seda seletada ei saa. Võib arvata, et niisuguseid juhtumisi veelgi juurde tuleb. Et neis tumedates asjades selgust tuua hääletan mina selle arupärimise poolt. Oleks huvitav teada, mitu silda eelmise valitsuse ajal ehitatud, mis kokku varisevad.

L. J o h a n s o n (stp, häälet. motiiv.): Ma hääletan selle arupärimise vastuvõtmise poolt sellel põhjusel, et see kurb sündmustik on pärit praeguse valitsuse ajast, kelle keskelt praegu sõna võttis kindral Soots mingisuguse tagamõttega. Need sildadevarisemised on pärit 1928. aastast, nõndanimetatud Tõnisson'i valitsemise ajast, ja minu arvates peaks selles asjas seletust andma mitte ainult härra Jürman, vaid ka härra Kerem, kes tolleaegses valitsuses Teedeministriks oli. Valitsusel, millest sotsialistid osa võtsid, ei ole selle asjaga midagi tegemist, need on kõik Teie kaastlaste teened. (V a h e l h ü ü e paremalt poolt: Siin on ka Teedeminister Köstril teeneid.) Siis peaks siin andma vastust ka härra Köster.

Arupärimine võetakse vastu 34 Riigikogu liikme toetusel.

6. Põllutöölise seadus — Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma ettepanek.

L. Johanson'i (stp) ettepanekul antakse seaduseelnõu sotsiaa komisjoni.

7. Eesti-Portugali kaubandusliku kokkuleppe kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

8. Tollipõhitariifide muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

9. Riigi 1929./30. a. lisaceclarve nr. 1 arvel eelkrediitide määramise seadus nr. 2 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Anderkopp.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

10. Riigi 1930./31. a. eclarve arvel eelkrediidi avamise seadus nr. 2 — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja K. Tonkman'i puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees J. Soots.

Seaduseelnõu võetakse vastu paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

11. Suguhaiguste vastu võitlemise seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Sotsiaalkomisjoni aruandja J. Vilms: Suguhaiguste vastu võitlemise seaduse maksusel olemise ajal on tulnud ilmsiks üks ja teine puudus, millele vaadates on otstarbekohaseks tunnustatud seda seadust mõnes suhtes muuta. Sellepärast on siis valitsuse poolt esitatud § 4. muutmise seadus. Kõigepealt on olnud siin asjaoluks see, et aasta-aastalt on riigi kulud suguhaiguste ravimisel tõusnud ja eriti viimaseil aastail.

Kui võrrelda 1927./1928. a. eclarve kulusid, kus oli 154.000 krooni ümber, ja 1928./1929. a. eclarvet, kus oli kulusid ümmarguselt 236.000, siis näeme, et kulude tõus on 82.000 krooni. On arvata, et need kulud järk-järgult iga aastaga suurenevad, ja sellepärast on lei-

tud, et on tarvis kulude tõusmisele mingisugune piir panna. Seepärast on sisse toodud määrus § 4-dasse, et riik arstib maksuta ainult neid haigeid, kellel ei ole mingit õigust saada mõnel muul viisil maksuta arstiabi.

Mõte seisab selles, et maksva seaduse järgi ei ole tarvis kohustusi panna haigekassadele ka suguhaiguste ravitsemiseks, sest riik kui säärane on kohustatud ravitsema iga suguhaiget, ükskõik kuhu ta kuulub. Kuipalju haigekassade poolt suguhaigete mitteravitsemine riigile kulusid toonud, ei ole täpselt teada. Sotsiaalkomisjonis ei ole selgusele jõutud, kui suured on kulud, et haigekassad on viimastel aastatel ära öelnud suguhaigete ravitsemisest. Ümmarguselt võib siin tegemist olla 30.000 kuni 50.000 krooniga.

Sotsiaalkomisjon ühines sellega, et on tarvis haigekassal enesel arstida oma haigeid. Ei ole otstarbekohane vahet teha haigekassa liikmete seisukohalt suguhaiguse ja mõne teise haiguse vahel. Kui sellega haigekassal rohkem kulusid tuleb, siis tuleks teda toetada riigi poolt, kui toetustest räägime, teiste korralduste kaudu, nimelt mitte tehes seda ainult suguhaiguse küsimuses, sest on teisi tähtsamaid alasid, nagu tiisikus ja muud külgehakkavad haigused, kus abi palju kasulikum kui suguhaiguste alal.

Teine muudatus, mis valitsuse poolt esitati, käsitab tripperi-haigete arstimist, mis peab tulevikus sündima ainult ambulatoorselt. See märkus on väga tarvilik, sest need haiged on harilikult käimisevõimelised, ja seepärast ei ole tarvis neid alati haigemajja saata.

Nende põhimõtetega ühines sotsiaalkomisjon ja paneb ette seaduseelnõu vastu võtta. Peale selle uuris sotsiaalkomisjon maksvat seadust kui säärast ja leidis, vaatamata sellele, et seaduse maksuselolemine, umbes 2 aastat, vähene olnud, ja meil vähe kogemusi olnud selles suhtes, kuipalju see mõjunud ja kuipalju mitte. Tähelepanekute järgi ei ole arvata, et suguhaiguste seadus on mõju avaldanud suguhaiguste arvule. See ei tähenda aga, et seadus olema ei pea, et seda tarvis ei ole, vaid seda pooldama peab, sest seaduseta võibolla kujuneks asi veel halvemaks.

Sotsiaalkomisjon leidis, et on terve rida põhimõtteid, mis on puudustena suguhaiguste vastu võitlemise seaduses praegusel kujul, ja arvas, et on tarvis seadus suuremas ja laiemas ulatuses ümber töötada. Alguses ei olnud valitsuse esindaja sellega nõus, pärast pooldas ta seda, ja seepärast leppis esialgu sotsiaalkomisjon § 4-da vastuvõtmisega, täiendades üksikuid kohti. Need üksikud täiendused, mis sotsiaalkomisjon omalt poolt teinud, on järg-

mised: pärast valitsuse redaktsioonis öeldud sõna „ravimine“ tuleb lisada „ja terveksäämiste kindlustuseks vajalik järelkontroll“. See juurdelisandus on tarvilik seepärast, et oleks eriliselt toonitatud järelkontroll. Praegune kord näeb ette, et raviarst võib järelkontrolli teostada, ja tema peab ka seda teema, kui ta on arst eriharidusega ja küllalt teadlik suguhaigustes. Kui võtame aga maaarstid ja jaoskonnaarstid, kes ei ole küllalt spetsiaalharidusega selles küsimuses, siis võivad nad vähem kontrollida, kui see tarvilik. Pealegi on mõnes välismaa seaduses, näiteks Tšehhoslovakkia omas, eriparagrahv ette nähtud pikema järelkontrolli määramiseks, seepärast arvas komisjon, et ei ole paha, kui seda ka meie seadustes eriti toonitatakse, olgugi, et see seadus, mis praegu maksev, näeb ette järelkontrolli ühel või teisel viisil.

Teine juurdelisandus on järgmine: „pärast sõna „asutustes“ lisati juurde „aineliselt kindlustamata isikutele“. Selle lisanduse järgi tuleks anda riigi poolt ravimist aineliselt kindlustamata isikutele, kuna enne võis igäiks, ka rikas tulla riiklikku ambulatooriumi ja saada ravimist. Seda moodust on tarvitanud väga paljud, ja selle mooduse tarvitamine ähvardab edaspidi rohkem tõusta seepärast, et suguhaiguste häbenemine väheneb, ja inimesed pööravad ikka rohkemal ja rohkemal arvul riikliku maksuta raviautuse poole. Seaduse mõte on aga õieti vaeste arstimine ja seepärast peab ka seda mõtet täiendama. Teiseks on tarvilik mõtte väljendamine seepärast, et kui teeme haigekassadele kohuseks oma liikmeid arstida ise, ometi teame, et haigekassad võitlevad teatavate raskustega, siis ütleksime vanas redaktsioonis seega, et meie arstime kõiki, kes tulevad, olgu rikkad või vaesed, mis haigekassade seisukohast poleks õige.

Edasi, kui meie hakkame suguhaigust ravitsema riigi kulul, vaatamata haige ainelisele jõukusele, siis on see nagu eelistamine eriti suguhaiguste ravitsemise alal, kuna aga tiisikus on suurem sotsiaalne pahe ja võibolla rinalaste ja emade kaitse küsimused nõuavad rohkem raha, aga neid ei võeta riikliku hooldamise alla, kuna suguhaigusi võtame. Seepärast on tarvis vaesuse mõistet täpselt alla kriipsutada. Kuidas seda läbi viia, selle kohta võib maksva seaduse alusel anda määrusi, ja missugused moodused paremaks leitakse, see oleneb asja lähemast kaalumisest. Seda võib teha tunnistuste ettenäitamisega, võib ka arst teha. Viimne märkus, et tripperi maksuta arstimine, välja arvatud juhud, mis sunduslikult kuuluvad interneerimisele, võib sündida ainult ambulatoorselt, on arstide seisukohalt

ebamäärane öelda, sest on juhte, kus on nii raske komplikatsioon, et haige ei saa üldse ambulatooriumis käia, vaid ta peab haigemajja paigutatama ja seejuures on külgehakkavuse vormis. Et täiendus „või mis on eriti raskete komplikatsioonidega“ praegu seaduse mahub, selgub praegumaksva seaduse § 1., kus räägitakse haiguse külgehakkavuse vormist. Loomulikult on mõeldud, et komplikatsiooni seletuse kaudu võib sellest, mida sotsiaalkomisjon juurde lisas, külgehakkavuse mõttes aru saada. Kõiki kokku võttes panem ette, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

L. J o h a n s o n (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Selle muudatuse suguhaiguste vastu võitlemise seaduses on pidanud tarvilikuks tervishoiuosakonna ettepanekul tervishoiunõukogu. Tervishoiunõukogu on otsustanud küsimuse ühelt poolt, nimelt ta on leidnud, et maksva seaduse järgi haigekassa ei saa öelda ära inimesele ükskõik missuguse haiguse ravimisest, ta peab kõiki liikmeid ravima. Teine külg on see, kas haigekassal on praegusel silmapilgul vastavaid summe ravimiseks, — see on jäetud seaduseelnõust kõrvale. Hariduse- ja sotsiaalministeerium oleks pidanud kaaluma seda küsimust, enne kui ta tervishoiunõukogu otsuse esitas seaduseelnõuna Riigikogule, sest see küsimus ei kuulu tervishoiunõukogu arutamisele. Ta ise oleks pidanud andmeid nõudma ja vaatama, missuguse seisukorra see haigekassades loob, kas sissetulekud lubavad selle seaduse vastu võtmist või mitte. Kahjuks on esitatud Riigikogule tervishoiunõukogu otsus seaduseelnõuna, ja teine osa, mis puudutab haigekassade ainelist külge, on jäetud välja. Seaduseelnõu oleks siis vastuvõetav, kui sinna lõppu pandaks vastav ettepanek, mille teeme teisel lugemisel. Leiame, et need kulud, mis haigekassadel on nakkushaiguste arstimiseks, tulevad tasuda riigi eelarve korrast. Kui nüüd selle Riigikogu vastu võtab, siis on see täiesti põhjendatud ja täiesti õiglane, sest haigekassades, nagu teate, on kindlustatud aineliselt kõige vaesemad kihid, nimelt töölised. Kõigile on teada, missuguses seisukorras haigekassad läinud aastatel ja tänava seepärast olnud, et nad pidanud arstima vähestest sissetulekutest nakkushaigusi, mille arstimine peaks kuuluma õieti riigi ülesannete hulka. On ju teada ja meeles kõigil griptaudi laine, samuti sarlak, mis praegu uuesti ähvardab meie rahva keskel laiali laguneda. On teada, kuipalju see on haigekassadelt raha nõudnud. Neid kulusid oleks pidanud kandma riik, aga haigekassad ei ole pennigi raha riigilt seni saanud. Haigekassade sisse-

tulekud on aga määratud Vene ajal, tähendab protsent on tol ajal määratud, kui tööliste teenistus oli palju suurem kui praegu. Haigekassade sissetulek ei vasta enam tõelistele väljaminekutele. Selle tulemus on see, et haigekassad on väga raskes seisukorras. Arvan, et valitsus ja Riigikogu peaksid arvestama haigekassade seisukorda ja seaduseelnõule lisanduse juurde võtma. Aruandja näitas selle seaduseelnõu teisele muudatusele, nimelt on siia paigutatud sõnad „aineliselt kindlustamata isikutele maksuta“. See oli sotsiaalkomisjoni vaidluste tulemus, et siin niisugune tärmin sisse võeti. Valitsus oli esitanud seaduseelnõu sel kujul, et peale haigekassa liikmete, s. o. tööliste, saavad maksuta suguhaiguste arstimist kõik inimesed, olgu nad miljonärid või vähema varandusega. Aga ega see komisjoni poolt sissevõetud parandus seisukorda ei lahenda, sest kes on siis lõppude-lõpuks need „aineliselt kindlustamata isikud“. Võibolla et aineliselt on kindlustamata ka jõukad inimesed, ütleme inimesed, kellel on korrapärane sissetulek. Nii ei saaks aga öelda, sest seni ei ole niisugust tärminit tarvitatud, seni on olnud jutt vaestest ja kehvadest inimestest, kellele on ametiasutuse poolt vaesusetunnistus antud. See mõiste on täielikult selgitamata ja selle alla võib paigutada päris jõukaid inimesi. Tagajärg on muidugi see, et kehvem kiht ei saa nende hüvede osaliseks, mis selles seaduseelnõus ette nähtud, vaid nad peavad ise need kulud kandma, kuna jõukam kiht on eesõigustatud seisukorras. Võibolla põhjendatakse seda seega, et kurjad haigused, mis kuuluvad suguhaiguste alla, on jõukama kihi haigused. Nagu komisjoni aruandja ütles, põeb seda haigust suur protsent just jõuka kihi juures läbi, nimelt tema arvamise järgi üle 90 protsendi, kuna kehvemate kihtide keskel ei oletata niipalju neid halbu haigusi. See ei ole siiski mingisugune põhjendus, vaid minu arvates on siin just jõukad inimesed need, kellele tahetakse riigi kulul arstiabi anda. (Hariduse- ja sotsiaalminister J. H ü n e r s o n: Pursuide katk, las see olla!) Kui jõukad on suutnud n.n. „aineliselt kindlustamata seisukorras“ või oma sissetulekuist katta neid suuri kulusid, mis selleks välja läinud, et seda haigust hankida, siis ma arvan, ei ole mingit põhjust riigil omalt poolt nende peale hakata kulutama, see tähendab neid eesõigustatud seisukorda paigutama. Aga kahjuks mingisugustel kaalumistel siiski nähtavasti Vabariigi Valitsus kui ka sotsiaalkomisjon on leidnud, et ka suguhaiguste alal peavad meie jõukamad kihid olema eesõigustatud seisukorras. Muidugi, see on tea-

tud mõttes järjekindlus ja sellepärast ka väga hästi mõistetav.

Huvitav on ka selle seaduse arutamine sotsiaalkomisjonis. Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõu ei tunnustanud asjatundjad, suguhaiguste arstide esindajad, kes olid sotsiaalkomisjonis ekspertidena, sel kujul vastuvõetavaks. Nad olid ka arvamisel, et maksev suguhaiguste vastu võitlemise seadus on puudulik ja sedavõrt puudulik, et sel mingisugust tagajärge ei ole nende haiguste vastu võitlemise suhtes. Igatahes püstitati 15 põhimõtet, mis tuleks valada paragrahvidesse, mis mujal on tunnustatud ja ka meil tarvis oleks seadusena maksma panna selleks, et tagajärrikkalt võidelda suguhaiguste levimise vastu rahva keskel. Moodustati alamkomisjon, hakati seaduseelnõu koostama. See oleks sündinud võrdlemisi kiiresti. Seal aga leidis Vabariigi Valitsus, et „köva valitsuse“ üks tundemärk on see, kui ta selle suguhaiguste vastu võitlemise muutmise seaduse viib läbi sel kujul, nagu see Riigikogule esitatud, see tähendab, ühes puudustega, mida näitas aruandja ja millele juhtisid tähelepanu ka kõik arstid, kes komisjoni olid kutsutud. Komisjon oli arvamisel, et suguhaiguste küsimus ei tohi olla see, mis valitsuse kriisi Eesti riigis esile kutsub, see ei ole sedavõrt tugev komistusekivi meie valitsusele. Ja siis võeti tarvitusele valitsuse poolt kõiksugu abinõud: pöörati Riigikogu juhatusse kaudu vanematekogu poole, vanematekogu tuli kokku ja arutas küsimust, kuidas takistusi teha seaduseelnõu parandamiseks. Ja leitigi tee ning töötati välja päris draagooniline ja minu arvates päris Riigikogu kodukorra vastu käiv määrustik, mis ruttu vastu võeti seepärast, et Vabariigi Valitsus seda soovis. Sellega takistati sotsiaalkomisjoni tegevust, mis seisab selles, et viia võitlus suguhaiguste vastu sellele pinnale, mis tunnustatud nende inimeste poolt, kes selle küsimusega tegemist teinud.

Ja nii otse nagu kisti läbi see puudulik eelnõu sel kujul, nagu see siia pääsenud ühes nende puudustega, mis see sisaldab. Ja et sellele erilist maiku anda, selleks paigutati siia sõnad „aineliselt kindlustamata“, mis lõppude-lõpuks midagi ei ütle.

Nüüd tekib küsimus, kas Vabariigi Valitsus on sedavõrt nõrgal alusel, et üks tühipaljas suguhaiguste vastu võitlemine ta peaks kukutama. Minu arvates kui Vabariigi Valitsus hakkab oma olemasolu niisuguste seaduseelnõudega siduma, siis ei ole ka seda tunnet, et see Vabariigi Valitsus kuigi köva on. See on nagu üks vana taadike, kes väriseb

ja tudiseb iga kivi taga ning selle üle, olgu see siis sile või munakivi, komistab.

Kas Vabariigi Valitsusel oli tarvis sellest teha nii suurt küsimust, — kriisiküsimust? Kas oli Vabariigi Valitsusel tarvis igale poole pöörata selle seaduse pärast, nii Riigikogu kui ka vanematekogu poole? — Minu arvates ei olnud seda tarvis.

Mitte selle seadusega võitlemine ei ole nii raske seisukorras, vaid ka Vabariigi Valitsus ise on raske seisukorras, kui ta oma eluküsimust seob kõrvalise tähtsusega küsimustega. Ka selle seaduseelnõu juures tuleb valitsuse tõsine ilme nähtavale. Kuid ka mujal, mitte ainult suguhaiguste vastu võitlemise seaduse juures, tuleb valitsuse ilme säärasel kujul nähtavale. Seaduseelnõu sellel kujul, nagu see esitatud, on vastuvõtmatu, kuigi mina sisuliselt ei saa selle vastu vaielda, kui vastavad raviorganisatsioonid peavad kõigi haigusi ühesugustes tingimustes arstima. Põhimõttelikult on see õige ja tegelikus elus tekitab see pahameelt neis inimestes, kes nimetatud raviorganisatsioonides tegutsema peavad, kui vahet tehakse. Aga õigekstunnustada ei saa seda, et tahetakse haigekassale veeretada kulusid, kui tuluaalikaid ei näidata. Ma arvan et valitsusele peaksid teada olema Eesti statistika kuukirjas avaldatud andmed haiguste levimise kohta 1927./1928. a., millest näha, et haiguste ja surmajuhtude arv suurenenud. Mispärast? Seepärast, et ei ole tööliste kohta maksuma pandud tarvilikke sotsiaalseadusi. Olukord on muutunud viletsamaks, elukallidus kerkib, palgad on madalad, ja tollide ning muude sarnaste asjade näol tuleb makse juurde. Kui Hariduseministeeriumile, kelle kaudu need andmed Eesti statistika kuukirja lähevad, need asjaolud teada, siis kahtlemata oleks pidanud § 4. vastuvõtmisel juurde lisama just selle ettepaneku, mille mina II lugemisel teen, et suguhaiguste arstimisest tekkinud kulud tasutakse haigekassale riigi eelarve korras. Kui seda tehtaks, siis talitatakse otstarbekohaselt ning oleks õiglane kord jalu teatud.

Teine abiesimees R. P e n n o (fakt. märk.): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. Johanson'i seletusest võis järeldada, nagu oleks Vabariigi Valitsus käesoleva seaduse arutamise puhul pööranud Riigikogu juhatuse poole mõnesuguste abinõude soetamiseks. Ma pean juhatuse nimel teatama, et need teated ei vasta tõele. Selle seaduse puhul ei ole Vabariigi Valitsuse poolt mingisuguste eriliste asjaoludega juhatuse poole pööratud, ega ole juhatusele mingisuguseid näpunäiteid

antud. Juhatuse selle seaduse puhul mingisuguseid erilisi abinõusid kellegi näpunäitel ette võtnud ei ole. Nii et selles osas rkl. Johanson'i seletus ei vasta tõele.

L. J o h a n s o n (stp, fakt. märk.): Faktilise märkusena võin siin tõendada, et küsimus, kuidas elnõu täiendada ja uusi paragrahve juurde paigutada, et see küsimus oli ühel eelmisel vanematekogu koosolekul arutamisel ja leidis otsustamist vanematekogu poolt, mis peaks ka juhatuse liikmetel teada olema. Mina ei ole öelnud, et Vabariigi Valitsus kirjalikult või otsekohe oleks pööranud juhatuse poole. Ta võis teha seda rühmade kaudu ja nende rühma liikmete kaudu, kes juhatuses. See on selge, et see vanematekogu otsus oli just seotud selle seaduse täiendamisega. Selle vastu ei saa keegi vaielda.

Teine abiesimees R. P e n n o (fakt. märk.): Viimase rkl. Johanson'i asjaliku öienduse puhul oleks mul järgmist tähendada: Minul isiklikult, — mina ei tea muidugi teisi juhatuse liikmeid — ei ole mingisuguseid mõjutusi teada, ja ma usun, et ka ühelgi juhatuse liikmel ei ole vaja neid mõjutusi, vaid juhatuse on kutsutud Riigikogu töid juhtima ja korraldama. Ja kui ta näeb ummikut või sarnast asja, mis kodukorra kohaselt selge ei ole, siis on ta kohustatud neid küsimusi algatama ja vanematekogusse viima, ilma et ühtki mõjutust kõrvalt vaja oleks.

Hariduse- ja sotsiaalminister J. H ü n e r s o n : Lugupeetud Riigikogu liikmed! Sotsiaalkomisjonis on Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seadus mõne muudatuse osaliseks saanud ja nende muudatuste kohta tahtsin paar märkust teha.

Vabariigi Valitsusel ei ole sisuliselt põhjust vaielda sotsiaalkomisjonis tehtud täienduste vastu. Esimene täiendus: „ja terveksseamise kindlustamiseks vajalik järelkontroll“, on ainult selle rõhutamine, mis sama seaduse §§ 6., 7., 8. ja 9. täpsemalt juba öeldud. (V a h e l h ü ü e: Ei ole.) See Teie väide on isiklikust arusaamisest.

(Koosolekut hakkab juhatama teine abiesimees **R. Penno.**)

Igatahes on see seaduses kindlasti öeldud, nõnda et see täiendus ei anna seadusele midagi juurde. Kuid Vabariigi Valitsusel ei ole erilist põhjust selle vastu vaielda, kui Riigikogu arvab heaks selle täienduse vastu võtta. Täienduse „aineliselt kindlustamata isikutele“ antakse tasuta arstimist, vastu Vabariigi Valitsus ei ole, kuid Vabariigi Valitsus ei saa nõus olla komisjoni poolt ettepanud

redaktsiooniga, sest see looks uue mõiste, mis meil seni seaduseandluses tundmata ja määramata, ja seepärast võiks tekitada palju arusaamatusi tegelikus elus.

Seaduseelnõu II lugemisel tahab Vabariigi Valitsus teha ettepaneku, asendada seda niisuguste sõnadega, mis meie seaduseandluses juba tuttavad ja mis tegelikus elus arusaamatusi ei sünnitaks. Vabariigi Valitsus ei saa nõus olla komisjoni seletuskirjas aset leidnud väitega. (J. Voiman, stp: Seletuskirjaga hakkab Vabariigi Valitsus vaidlema.) Seletuskiri annab motiivid seaduse seletamiseks. Nii et Vabariigi Valitsus ei saa nõus olla komisjoni seletuskirjas aset leidnud väitega, et otsustamine kahtluse korral, „kas haige ise ennast ravitseda ei jõua, jääks ravitseva arsti kohuseks“.

Seisukorra tõestamine, kas haige on puudustkannatav või mitte, peab jääma linnades hoolekande osakonna, alevites alevivalitsuste ja valdades vallavalitsuste ülesandeks. Arstidel ei ole küllalt tarvilikke andmeid ja abinõusid selleks käsitada, et nad otsustada võiksid, kas haige on puudustkannatav või mitte.

Kolmas täiendus, „või mis on eriti raskete komplikatsioonidega“, võib käsitusele tulla, nagu aruandja tähendas, ainult vastavalt seaduseelnõu § 1., see tähendab säärastel kordadel, kui haigus on külgehakkava järgus, muidu mitte.

Mis puutub rkl. Johanson'i poolt avaldatud mõttesse selle seaduseelnõu puhul, siis on härra Johanson lahkesti vaevaks võtnud erilist huvi tunda selle kohta, kuidas seda seaduseelnõu ministeeriumis valmistatud, kuidas seal üks osakond tegutsenud, teine aga tegutsenud ei ole j.n.e. Ma tahaksin tähendada, et lugupeetud Riigikogu liikmetel see mõnikord võib raskeks minna kõiki üksikasju teada saada, ja selle tagajärjel võivad samasugused lood esile tulla, kui selle administratiivsete abinõude tarvitusele võtmisega uute seaduseelnõude väljatöötamise asjus, kus „asjalikkudest märkustest“ hoolimata päris õiget otsa ei saa, kuipalju seal härra Johanson'il õigust järele jäi. Nõnda võib siin samasugune lugu tulla. Minu arvamise järgi kui tarvitada seda loogikat, mille rkl. Johanson siin ette tõi, on siin üsna lihtne lugu ja nimelt nõnda, et suguhaigused on jõukate inimeste haigused, ja jõukad inimesed juba haigekassa alla ei kuulu, ning haigekassat ei huvita, kuidas nad end arstivad, kas üldse arstivad või mitte, ja kas nad palju raha kulutavad või mitte, see ei ole haigekassade raha ja ei puutu neisse. (L. Johanson, stp: Aga jõukad saavad riigi kulul arstiabi.) Aga ega nad haigekassast

ei võta. Nõnda võib asi välja tulla, kui selle loogika järgi käia.

Teiselt poolt on see ka põhjendamata, kui rkl. Johanson arvab, et jõukad arstiabi siiski riigi kulul saavad ja see kuidagi selles seaduseelnõus ette nähtud on. Millest seda järeldada, seda alust ma siit ei leia. (J. Voiman, stp: Aga missugused need on, kes aineliselt kindlustamata?) Selle väljenduse vastu ma vaidlen. Peame tarvitama niisugust tärminoloogiat, mis täiesti selge. Vabariigi Valitsusel ei ole mingisugust alust nõnda arvata. (J. Voiman, stp: Aga mis tegi komisjonis valitsuse esindaja? — Ta ütles, et ei või mingisuguseid muudatusi teha.) Need muudatused on seda laadi, mis tulevad kodanikkudele kahjuks, ja sel kujul ei võiks neid vastu võtta, sest siin on tõesti mitmesuguseid segadusi ja kahtlusttekitavaid momente sisse toodud. (J. Voiman, stp: Missugused need on?) Selle kohta kavatsen teiselt lugemisel kindlakujulise ettepaneku teha. (J. Voiman, stp: Aga oleks väga huvitav teada.)

Samuti pean ütleva, et need etteheited, nagu ei oleks Vabariigi Valitsus arvestanud võimalusi ja asjaolusid, nagu oleks ta selle otstarbega või tagamõttega selle seaduse esitanud, et haigekassadele erilisi raskusi teha, on põhjendamatu, ja pean tähendama, et see on ka ühekülgne seisukoht, kui arvatakse, et haigekassadel ei ole raha ja et neil tuleb puudus kätte, aga et Vabariigi Valitsusel raha ei ole ja puudus kätte tuleb, sellele tuleb ka mõelda just selles mõttes, et kulu kokku hoida neil kordadel, kus kulu tegemine hädatarvilik ei ole. (Vahelhüe.) Kui see seadus anti, siis ei mõistnud keegi arvata, kuipalju see maksma läheb. Ka siin on komisjonis teatavad muudatused sisse tulnud, on uued alused antud, seepärast on väga raske välja kalkuleerida, palju see maksma läheb. Valitsus ei pruugi teada, mida teie parandustega sisse toote; kui teie parandate, siis peate teadma, missugused tagajärjed sellel on.

Esimees K. Einbun d: Austatud Riigikogu liikmed! Rkl. Johanson pidas tarvilikuks oma eelmises sõnavõtmises seletada juhatuse tegevuse kohta, et ta olevat mõjutatud Vabariigi Valitsuselt ja et selle tagajärjel ta teinud vastava ettepaneku vanematekogule. Ma palusin sellel puhul abiesimeest rkl. Penno't sõna võtta ja õiendada juhatuse nimel, et need oletused tõeloludele ei vasta. Selle peale tähendas rkl. Johanson kohalt rkl. Penno'le, et ega Teie üksi ei ole juhatuse liige, Teie teate ise väga hästi, kuidas need

asjad sündinud, mis Teie ilmaaegu kõnelete. Palun Riigikogu liikmeid selles asjas võtta järgmist teadmiseks. Ma tahaksin, et Riigikogu juhatus töötaks Riigikogu täiel usaldusel, ja et sellepärast kõik oletused, mis tema tegevuse kohta ebaõiged, ei leiaks kuidagiviisi kinnitust, seepärast võin ma siinkohal tõendada, et ei Vabariigi Valitsuse poolt, ei Riigivanema, ei ühegi rühma poolt, ega ka ühegi üksiku valitsuse liikme poolt ei ole selles asjas kõneldud ei minuga, ja ma julgen arvata, ei ühegi teise juhatuse liikmega. Kodukorra täiendamise ettepanek on juhatusetehtud minu initsiatiivil, minu algatusel, ja kõik juhatuse liikmed on selle ettepaneku ühel häälel vastu võtnud. Minu algatus on tuletatud ainult neist nägemustest, mis komisjonide töödest ulatunud asjadevalitseja kaudu minuni. Mingisugust muud mõjuavaldust ei ole olnud kuskilt poolt. Igal hommikul kuulnen komisjonide tööde kui ka muude Riigikogu tööde kohta otsekohest informatsiooni: kui selgub, et töö kõigeüldiselt kodukorra piirides kui ka harilikkudes otstarbekohasuse rööbastes ei sünni; samuti kui pean tarviliku juhatust informeerida mingisuguste ebanähtuste asjus, siis olen seda ikka teinud. Ka praegusel korral on see sündinud minu isiklikul ettepanekul, ilma et kuskilt poolt ja kellegi poolt oleks minuga selle üle varem kõneldud. See on ainult minu isiklik algatus.

L. J o h a n s o n (stp): See on täiesti loomulik, et niisuguse küsimuse algatab Riigikogu juhatus. Fakt on see, et sellejärele, kui sotsiaalkomisjon asus suguhaiguste vastu võitlemise seaduse § 4. täiendamisele selles ulatuses, nagu olid asjatundjad, nagu oli sotsiaalkomisjon ise oma otsuses tarvilikuks pidanud, et sellejärele tuli vanematekogu ja seletas juhatuse ettepanekul vastavat paragrahvi nii, nagu varem Riigikogu ajaloos nähtud ei ole. Sääraseid üheparagrahvilisi seaduseelnõusid, nagu seda on käesolev seadus, täiendati alati komisjonides vastavate paragrahvidega ja see õigus peab Riigikogul olema ka edaspidi. (K. E i n b u n d, põl: Vanematekogu arvab teisiti.) Aga see peaks kodukorra järgi nii olema. Vanematekogu tuli just selle seaduse pärast kokku ja võttis vastu otsuse juhatuse ettepanekul, mis tahab edaspidi kitsendada seda, kuigi senine praksis on selle vastu. Suguhaiguste vastu võitlemise seaduse täiendamise ja selle elule vastavaks tegemise püüded on kodukorra kitsendamise aluseks olnud, see on fakt, ja seda ei saa keegi ümber lükata. (K. P ä t s i, põl vahelhüüe.) Et ta teisiti arvas, selle vastu, rkl. Päts, ma ei ole vaieldud. Olen tahtnud

näidata seda, kuidas ühe väikese seaduse juures katsuti sellega ära hoida komisjoni algatust, piirates Riigikogu liikmete õigusi, et aga valitsuse soovi läbi viia. Selleks tuldi kokku, seletati seadust ja pandi maksma uus seletus kodukorra kohta, millel minu arvates mingisugust seaduslikku alust ei saa olla. Vanematekogu ei saa anda kodukorda välja, vaid selle annab Riigikogu.

Vaheaeg kl. 19.25 min. — kl. 19.45 min.

B. E i l m a n (stp): Väga austatud Riigikogu liikmed! Härra Hariduse- ja sotsiaalminister tähendas rkl. Johanson'i poolt öeldu kohta, et ei vastavat tõele, nagu valitsus oleks meelega tahtnud haigekassadele maksukoormat veeretada, ja ütles, et on välja mindud puhtotstarbekohasuse ja kulude kokkuhoiu seisukohast. Mina, olles sotsiaalkomisjoni liige ja kuulates valitsuse esindaja seletusi seaduseelnõu kohta, pean küll päris kindlasti ütleva, et see, mis selle seaduse muutmise seadusega tahetakse kätte saada, ei ole midagi muud, kui ainult meie haigekassade lammutamine. Teatavasti sünnib haigekassade lammutamine ka Lätis. Meil ei mõelda seda teha otsekohe, vaid katsutakse toimida kaudselt. Nõnda kui juba komisjoniski öeldud, tuleb ka siin seda rõhutada, et selle seadusega tahetakse suurendada haigekassade väljaminekuid, et selle tagajärjel need saatsid raskustesse. Ja kui need kord raskustesse sattunud ja ei saa oma liikmeid tarvilikul määral ravida, siis on võimalus öelda: vaadake, haigekassade tegevus ei kõlba kuskile, see tuleb ümber korraldada, kulusid tuleb vähendada ja tuleb anda võimalus haigekassast osa võtta ka ettevõtjatele. Et see nõnda on, seda kinnitab meile päris kindlasti see seaduse muutmise seadus. Kui kõneldi siin kulude kokkuhoiust, siis küsiti komisjonis õige mitmel korral valitsuse esindajalt, kui palju loodab valitsus saavutada kokkuhoidu, kui vastu võtta see seaduse muutmise seadus, kuid ikka ja alati jäi valitsuse esindaja vastuse võlgu. Kui tulla suguhaiguste vastu võitlemise seaduse enda juurde, kuhu see muudatus mõeldud, ja võtta seadus vaatlemisele, siis peab ütleva, et siin on asutud seadust parandama sootu teisest otsast. Seaduse sisu ei vasta kaugeltki seaduse pealkirjale. Selle asemele, et võidelda suguhaiguste vastu, süvendab see seadus suguhaiguste levimist. Selle parandusega tahetakse sundida haigekassasid omal kulul ravitsema ka suguhaigeid. Haigekassad on seni neid ravitsenud, ainult tõsisemaid haigeid ravitseti riigi kulul. Minu arusaamise järgi, et tõsiselt kulude kokkuhoidmisele asuda, tuleks

seadus terves ulatuses revideerida, tuleks anda seaduse sisule niisugune kuju, mis vastaks seaduse pealkirjale.

Kui vaadelda teiste nakkushaiguste ravimist ja nende järelevalvet, siis on ju kõigil vististi teada, et kui kuskil tuleb ette sarlakuhaigus, siis see haige paigutatakse vastavasse haigemajja, kus ta oleks teistest elanikkudest isoleeritud. Haige elukoha uksele või aiale seatakse vastav plakat hoiatuseks möödaminajale ja majjatulijatele selles mõttes, et nad oleksid ettevaatlikud. Kui haige on ära viidud või paranenud, võetakse ette desinfitseerimine, puhastatakse põhjalikult need ruumid, kus haige viibis, ja alles siis võivad inimesed julgesti sinna elama asuda.

Mida aga näeme suguhaiguste vastu võitlemise seaduses? Siin näeme, et suguhaigele kindlustatakse täiesti, et ükski lihalik inimene ei teaks, et ta haige on. Muidugi tekib küsimus, mispärast see nõnda on. Siis võib öelda seepärast, et suguhaiguste levitajate hulka tuleb arvata just jõukaid kihte, kihte, kes päeval magavad ja öösel prassivad. Kui tahaks tõsiselt suguhaiguste vastu välja astuda ja selle vastu võidelda, siis ei saa seda teha seepärast, et siis mõni suurem seltskonnas tuntud härra, võibolla ka daam, satub pilkelauale. (A. M õ t t u s'e, töer vahelhüüe.) Härra Mõttus, Teie ütlete, väike seltskond, aga kust see suur seltskond siis on saanud, kui väikest pole.

Mul oli juhus läinud aastal vaadata vastavaid andmeid, nimelt suguhaiguste registreerimise kaarte, kus olid märgitud haige nimi, haiguse nimetus, kellelt haigus saadud, ja kas see haigestus korduv või mitte. Mina tõstsin komisjonis selle küsimuse üles ja soovitasin tuua komisjoni need kaardid, et ka teistel komisjoni liikmetel oleks võimalik tutvuneda nende andmetega ja selle järele otsustada, kas valitsuse parandus toob selle kokkuhoiu või mitte. Komisjonis seda ei tehtud. Küll aga seletasid komisjoni aruandja ja kõik komisjoni liikmed, et suguhaiguste vastu võitlemise seadus on väga puudulik. Peeti tarvilikuks selle seaduse täielik ümbertöötamine, ühtlasi peeti tarvilikuks komisjoni koosolekule kutsuda asjatundjaid eksperte, et selgusele jõuda, kui-võrt see seadus aidanud suguhaiguste vastu võitlemist.

Eksperdid oma ettekandes ütlesid, et sellest suguhaiguste vastu võitlemise seadusest pole absoluutselt mingisugust kasu, ning haiguste arv tõuseb järjekindlalt.

Ainuke tulemus on seadusel see, et see toob suurema arvu neist haigetest päeva-valegele, kes end siamaani ravinud kodusel

viisil, aga nüüd maksuta ambulatooriumidesse ravimisele lähevad. Kas see on kahjulik? Minu arvamise järgi ei ole kahjulik, et need inimesed end avalikult ravivad. Kuid sellest on veel vähe. Ambulatooriumidesse lähevad end ravima need inimesed, kelle sissetulek väike, kelle majanduslik seisukord neid eraarsti juures ravida ei luba. Aga need, kes haigusi levitavad, need ravivad end arstide juures, kelle kohta võib kindlasti öelda, et nad vaevalt mingisugust registratsiooni peavad. (V a h e l h ü ü e keskelt.) Eksperdid töid need andmed ette, mis teatavaks saanud registreerimiste läbi, aga neid haigeid on küllalt, kelle kohta registratsiooni ei peeta, sest need maksavad oma arstimise ja vaikumise rahaga puhtalt kinni. Et saavutada tõsist kokkuhoidu oleks otstarbekohane, kui Riigikogu selle suguhaiguste vastu võitlemise seaduse muutmise seaduse asemel kohustaks Vabariigi Valitsust ümber töötama seaduse terves ulatuses ja võimalikult kiiremini. Komisjonis, kui taheti seda teha, satuti takistustele.

Seaduse esmakordsel lugemisel komisjonis kandis aruandja ette rea konkreetseid asju, mis tuleksid suguhaiguste vastu võitlemise seaduse muutmisel ette võtta. Selle vastu ei vaielnud algul ka teised komisjoni liikmed, vaid valisid isegi seaduse ümbertöötamiseks alamkomisjoni. Hiljem aga, kui võis märgata rünnakut komisjoni algatuse vastu, tõmbus osa komisjoni liikmeid tagasi ja nende hulgas, nii kurb kui see ka oli, komisjoni aruandja. Komisjoni aruandja, kes algul tähendas, et kui ei saa seadust laiemas ulatuses parandada, siis sellest § 4. parandamisest mingit tulu ei ole, leidis hiljem, kui valitsuse poolt surveavaldustega esile tuldi, et on võimalik paragrahv vastu võtta, et sellest on teatud tulu. Mina leian, et niisugune surveavaldus valitsuse poolt komisjoni tööle ei kannu vilja. Kui valitsus ise ei pea tarvilikuks võibolla mõningatel põhjustel seda seadust terves ulatuses ümber töötada, siis peaks see võimalus komisjonil olema. (A. M õ t t u s, töer: Valitsuse seisukoht on vist komisjonis teada.) Jah, vaadake, valitsuse seisukoht ütleb väga vähe. Valitsuse esindaja teatas küll komisjonis, et valitsus asub seaduse ümbertöötamisele, aga kus on kindlustus selleks, et valitsus tõesti asub selle seaduse ümbertöötamisele, sest päris selge on see, et valitsusel oli vaja ainult § 4. muutmist. (A. M õ t t u s, töer: Esialgu küll.) Ja see esialgu võib jääda jumal teab kui kauaks. (A. S c h u l b a c h, töer: Eks härra Eilman'i sõna maksab palju ja valitsusel mitte midagi. Niisugune enesehindamine võib mõnel mehel olla.) Vaadake, härra Schulbach, lugu on nii, kui Teie ütlete,

et minu arvamise järgi valitsuse hindamine ei maksa midagi, siis on selleks teatavad põhjused. Ja need põhjused lasevad eeldada, et valitsuse esindaja suusõnaline lubadus komisjonis jääb suusõnaliseks lubaduseks. Protokollis on see küll tõepoolest kantud, aga missuguseid järeldusi see protokollikandmine annab, seda meie saame näha. Mina olen skeptik. Ma ei usu seepärast, et komisjoni esimestel koosolekutel valitsuse esindaja kaitset südikalt eelnõu kokkuhoiu seisukohast, aga juba pärast teatas, et siin on põhimõtteliku küsimusega tegemist. Ja see põhimõttelik küsimus oli „haigekassad“, millest siin jutt.

Mina olen seisukohal, et meil ei tuleks hakata seda seadust üksikute paragrahvide viisi lappima, vaid tuleks ette võtta seaduse täielik ümbertöötamine. Tuleks tõsiselt hakata võitlema suguhaigustega. Mina ei kujuta ette, et seda saaks teha ainult sel teel, nagu § 4. ettenähtud ambulatoorne ravimine seda võimaldab. (A. Mõttus, töer: Aga käesoleval seadusel on terve rida teisi paragrahve peale § 4.) Rkl. Mõttus, need teised paragrahvid ei takista haiguse edasiandmist. (M. Laarmann, põl: Kas see peab kindlustama siis? — L. Johnson, stp: Need paragrahvid kindlustavad haiguse edasiandmist.) Haige, tulles arsti juurest, võib haigust jälle edasi anda, ja keegi ei tea end tema eest hoida. (A. Mõttus, töer: Aga kuidas te tahate selle ära keelata?) Ma tähendasin juba, et meil on külgehakkavate haiguste majad. (A. Mõttus'e, töer vahelhüüe.) See on päris uus, aga ma olen veendunud, kui see uus läbi viiakse, et siis kaob suguhaiguste levitamine. (A. Mõttus'e, töer vahelhüüe.)

Mispärast ei ole praegune valitsus asunud seaduse põhjalikule muutmisele on päris selge, sest kui valitsus sõnandaks neid asju tõsiselt võtta, siis oleks kriis majas, siis kõik need ringkonnad, kes praegust valitsust toetavad, seaksid sõrad praeguse valitsuse vastu. (Naer.) Mu härrad, teil on lõbus kuulata seda juttu, aga ma arvan, et neil inimestel, kes nende õnneküttide küüsi satuvad, ei ole lõbus pödeda neid haigusi. Ma alles mõne päeva eest jälgisin Tallinna linna statistikabüroo poolt väljaantud 1928. aasta statistika aruannet. Kahjuks ei ole mul seda kaasas, ja ma ei saa praegu teile üksikasju ette kanda. Arvan aga, et täna seaduseelnõu kolmel lugemisel vastu ei võeta, ja kui seda tagasi ei lükata, siis võin II lugemisel neid üksikasju ette kanda. Selles raamatus on andmeid haigete vanuse, soo ja elukutse kohta, ja kui haigete elukutset vaatleme, siis leiame, kus kurja juur.

Neid andmeid vaadeldes pean ütleva, et kui valitsus ei ole suguhaiguste vastu võitlemise seadust võtnud põhjalikule ümbertöötamisele, siis vististi seepärast, et ta kartis neid ringkondi, kellele ta toetub.

Ollakse arvamisel, kui meie need haiged saadaksime vastavatesse eraldusemajadesse, siis tekivad suured raskused ruumide poolest. See küsimus oli ka komisjonis arutamisel, ja komisjoni liige dr. Masing avaldas kartust, et ei jätkuvat ruumi, kuhu haiged paigutada. Mina arvan ka, et meil tõepoolest haigemajadest puudus tuleb, sest niisuguste haigete arv on tõesti suur. Komisjonis avaldati isegi arvamist, et kui niisugune muudatus vastu võetakse, tuleks selle tagajärjel võibolla terve rida ametiasutusi kinni panna, võibolla tuleksid ka ülikooli ukSED sulgeda teatud ajaks. Aga, härrad Riigikogu liikmed, see võib kõik olla, aga ega siis seepärast ei saa nii üksikõikselt asjale vaadata, siin peab siiski leidma mingisuguseid abinõusid ja on võimalik leida. (A. Mõttus, töer: Kui lihtsalt Teie selle küsimuse lahendate, härra Eilman.) Jah, härra Mõttus, ma lahendan väga lihtsalt. Siin hüüti vahele, et on palju teisi paragrahve. Kui loeme § 5-dat, siis öeldakse seal järgmist: „Kui ametlik või eraarst leiab haige juures, keda ta järele vaatab või arstib, § 1-ses nimetatud suguhaiguse, siis peab ta andma haigele seletust haiguse iseloomu ja külgehakkamise hädaohu kohta, ühtlasi teatades, mis haige peab tegema haiguse arstimiseks ja edasiandmise ärahoidmiseks, eriti juhtides haige tähelepanu abiellustamise keelu peale...“

Mis te arvate, kas siis see arst, kes selle isaliku nõuande haigele andnud, on eesmärgile jõudnud? Sellest statistikaraamatust nähtub, et ka abieluliste hulgas nii meeste kui naiste juures on säärased haigused ja võib öelda isegi kaunike suur arv. Kas haige võtab alati hoiatust kuulda, kas ta talitab selle hoiatuse järgi? Minu arvates küll vaevalt.

Edasi minnes § 14. juurde leiame: „Arstid, kui ka muu suguhaiguste vastu võitlev ametlik personaal, ei tohi omavoliliselt neile, kellesse asi ametlikult ei puutu, edasi anda suguhaigete või suguhaiguskahtlaste isikute kohta käivaid individuaalteateid, mis nad on saanud oma ameti põhjal või oma teenistuse ülesandel...“ Haigele antakse küll nõu, öeldes, et ta ei tohi suguhaiguse edasiandmise mõttes teistega kokku puutuda, ei tohi abielluda, aga, härrad Riigikogu liikmed, kui lähme perekonnaseisu registreerimise asutusse ja vaatame neid tahvlikesi, mis seal välja pandud, siis näeme seal palju neid nimesid, kes soovivad abielluda ja on abiellunud. Kui kellelgi abi-

elluda soovijal on kahtlustusi vastaspoole kohta ja tema tahaks pöörata vastava asutuse poole, et tarvilikke teateid saada, aga olge nii lahke, seitsme pitseriga lukk on ees, neid teateid ei saa § 14. järgi. (A. Mõttus'e, töer vahelhüüe.) Teie arvate, härra dr. Mõttus, et see asi nii lihtne on. (Naer.) Ma peaksin Teile ainult niipalju ütleva, kui tulete meelde endisi aegu, kui noormees pidi minema kaitseväeteenistusse, siis ta otsis igasuguseid põhjusi, kuidas sellest vabaneda ja siis leidis arste, kes andsid tunnistuse, et ta puruhaige. Ma arvan, et ka nüüd leidub arste, kes annavad tunnistuse, et inimene päris terve. (Pahemalt poolt: Puru-terve! Naer.) Kuid see tunnistus ei vasta tõele, isik võib sel momendil välispidisel terve olla, aga tal võivad olla veres haigused, ja ta annab neid vere kaudu edasi. (M. Laarmann, põl: Härra Eilman, aga dr. Mõttus sellest vahest midagi ei tea.) Härra komisjoni aruandja on teatavasti eriteadlane suguhaiguste alal ja ta ütles komisjonis, nagu ma õieti mäletan, et 99% on seda haigust põdenud. (Aruandja J. Vilms: Ei ole õige! — J. Soots, põl: Vaata, mille peale ta välja viib, et ta ainuke terve. — Naer.) Võib ju naljatada, aga tõsiasi on see, et suguhaiguste vastu võitlemise seadus praegusel kujul ei paranda seisukorda. Valitsuse muudatus, nagu algul ütlesin, ei anna loodetavaid tulemusi. See kulude kokkuvõtte, mida haigekassade kaudu mõeldakse saada, ei ole nimetamisvääriline, see on liiga väike. Kulude kokkuvõtte tuleb otsida mujalt. Muidugi mina ei mõtle ka seda, et kõiki haigeid tuleks paigutada haigemajja. See on kindel, et haigemajades ei ole niipalju ruumi. (L. Johnson, stp: Siis ei saa Riigikogu koosolekut pidada.) Kas nii hull see asi peaks olema? (M. Laarmann, põl: Igaüks tunneb oma koduseid asju paremini. — Naer.) Selle järgi küll.

Juhataja: Rkl. Eilman, ma palun Teid asja juurde jääda.

B. Eilman (stp): Kuid eriteadlased-arstid, samuti ka valitsuseasutused peaksid otsima teid, kuidas võimalik neid haigeid isoleerida teistest, kes haigusele vilistavad ja end korralikult ei ravi ning haiguse ajal teistega suguliselt läbi käivad. Saan aru, et isik, kes suguhaigust põeb, satuks piinlikku seisukorda, kui teade ta haigusest avalikkuse ette pääseb, pealegi kui arvestada seda, et haiguse võib saada juhuslikult ka mõnel muul viisil. Arvan aga siiski, et kui tõsiselt mõeldakse selle pahe üle, kui suguhaiguste vastu võitlemist tõsiselt võetakse, et siis leitakse ka abinõusid, mis

kõrvaldavad neid isikuid, kes meelega haigusi edasi annavad. Inimene, kes saanud haiguse teadmatuses, juhtumisi teisega kokku puutudes või ka muul viisil, ja tunneb et ta seeläbi õnnetu, see katsub end korralikult arstida, pärast terveksaamist laseb võtta vereproove ja ka muid analüüse teha ning püüab edaspidi sellest haigusest hoiduda. Neid aga, kes haigusele vilistavad, peaks katsutama isoleerida. (A. Mõttus, töer: Haigus neile ei vilista.) Neid inimesi, kes sihilikult seda haigust edasi annavad, tuleb katsuda isoleerida. Mina ei ole eriteadlane, aga meie arstid peaksid sõna võtma ja seletama, kuidas nad sellele asjale vaatavad ja missuguste abinõudega nad peavad võimalikuks võidelda selle pahe vastu.

Lõpetades ütlesin veel kord, et see parandus, mida vastu kavatsetakse võtta, seisukorda ei paranda, vaid kui niiviisi edasi läheb, siis see haigus ühtesoodu levineb ja rohkemgi veel kulusid juurde toob. Ka mina olen samal arvamisel, mis ütles Hariduse- ja sotsiaalminister kehvuse tunnismärgi kohta, et see on niisugune tähtsuse, mille kohta midagi öelda ei saa. Kus lõpeb jõukus või algab kehvus, on väga raske selgeks teha. Võib-olla on isikul kapital, kuid see on asetatud niisugusesse kohta, kuhu kontrolli silm ega kõrv ei ulatu, ning talle kui kehvale antakse abi riigi kulul. Aga säärane isik, kellel mõni tööriist või muu väike tuluallikas, arvatakse majanduslikult kindlustatuks, ja ta peab ravima oma kulul. Seepärast arvan, et selle parandusega ei saada seda kätte, mida mõeldakse kätte saada.

Aruandja J. Vilms (lõpusõna): Usun, lugupeetud Riigikogu liikmed, et ei ole põhjust nende üksikute väidete kohta, mis siin vastuvaidlejate poolt ette toodud selle seaduse laiemaks ümbertöötamiseks, sõna võtma hakata. Arvan, et see küsimus on sotsiaalkomisjonis küllalt lahendatud sellega, et sotsiaalkomisjon kui säärane jäi uskuma, et seda seadust valitsuse poolt ümber töötatakse. Ja niikaua, kui valitsuse vastu usaldust on, peab uskuma, et ta seda ka tõesti teeb. Ja sellepärast ei ole meil põhjust läbi rääkima hakata nende väidete kohta, mis ühe või teise poolt esile toodud. Need küsimused on nii laialt ulatuslikud, tarvitavad niipalju asjatundmist, et vähikul raske otsustada, kuna ekspertide komisjoni leidis, et tema ei suuda seadust töötada välja põhjalikult enne, kui ta vastava kirjanduse tellib ja seda lähemalt uurib. Seetõttu tuleks piirduda ainult esitatud seaduseelnõu paragrahvidega ja nende üksikute muudatustega, mis siin esitatud. Ma usun, et need üksikud redaktsioonilised puudused,

mis härra Hariduse- ja sotsiaalminister esile
tõi, ei ole mõõduandvad seaduseelnõu tagasi-
lükkamiseks. Arvan, et sotsiaalkomisjoni ena-
muse meeleolu on säärane, et ta nende üksi-
kute redaktsiooniliste paranduste vastu midagi
sisuliselt ette ei too. Seepärast panen ette,
seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vas-
tu I lugemisel.

(Hüüded: Lõpetada!)

Juhataja: Kuulen ettepanekut, lõpe-
tada koosolek. (Hääletatakse.) Ette-
panek on vastu võetud. Lõpetan
koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.25 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).